

خوانشی روانکاوانه از نوع ادبی تراژدی

آراز مطلب زاده

(دانشجوی کارشناسی روان‌شناسی دانشگاه تبریز

arazmot@gmail.com)

چکیده مقاله:

تراژدی به عنوان یک نوع ادبی همواره مورد توجه روانکاوی بوده است. تاثیر تراژدی فارغ از برهه‌های زمانی مختلف، بر روی مخاطب چنان شگرف بوده که روانکاوی برای فهم این تاثیر به مطالعه این نوع ادبی پرداخته است. در واقع، روانکاوی همیشه با این مسئله بنیادین روبرو بوده است که تراژدی چه چیزی را در «روان» انسان‌ها مورد خطاب قرار می‌دهد که هزاران سال است هنوز در جهان ادبیات نمایشی موضوعیت دارد. مقاله حاضر تلاش کرده است ابتدا با مدنظر قرار دادن آراء ارسطو به تعریف مفهوم تراژدی و شناخت اجزای آن بپردازد. سپس با بررسی پژوهش‌های فروید و لاکان درباره تراژدی «هم‌لت» نقاط تلاقی «تراژدی» با «ناخودآگاه» را ردیابی کرده است. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که با توجه به رابطه مخاطب با تراژدی، تماشای واقعه تراژیک بر روی صحنه تئاتر می‌تواند تا حدودی فرایندی مشابه با فرایند تداعی آزاد را برای تماشاگر مهیا کند و مخاطب را از طریق تجربه‌ای شبیه تداعی آزاد به نوعی والایش در روان خویش برساند که از حیث نتیجه نهایی، مشابه کارکرد جلسات روان‌تحلیل‌گری است و در پایان این مطالعه، نوعی از انواع «تئاتر درمانی» به عنوان شیوه‌ای درمانی مبتنی بر تماشای تراژدی مطرح شده است.

کلید واژه‌ها: تراژدی، روانکاوی، ارسطو، فروید، ناخودآگاه

مقدمه

تراژدی گونه‌ای ادبی است که عمری بالغ بر ۲۵۰۰ سال دارد. در طول این ۲۵۰۰ سال یعنی از پنج قرن پیش از میلاد حضرت مسیح تا قرن بیستم، این قالب ادبی دچار دگرگونی‌های متعددی از حیث ساختار و